

»over for institutionen« i § 81, nr. 11, kan bl.a. omfatte tilfælde, hvor en tidligere indsat har gjort sig skyldig i en forbrydelse som omhandlet i straffelovens § 124 i forhold til en i institutionen indsat person, f.eks. ved ulovligt at sætte sig i forbindelse med den pågældende.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 3.6.

Til § 82

I bestemmelsen lovfæstes en række forhold, som i almindelighed skal indgå som formildende omstændighed ved straffastsættelsen. § 82 tilsigter sammen med § 81 at supplere § 80 ved vægningen af hensynet til lovovertrædelsens grovhed og gerningsmandens person. Opregningen af formildende omstændigheder i § 82 er ikke udtømmende.

Straffelovens almindelige del indeholder i §§ 21 og 23 regler om straflempe ved forsøg og medvirken. Med § 82 tilsigtes ingen ændring af disse bestemmelser. Bestemmelser i straffelovens særlige del, som under anvendelse af forskellige udtryk beskriver omstændigheder, hvis tilstedeværelse i det enkelte tilfælde bevirker, at forholdet henføres til en lavere sidestrafferamme ændres ikke ved den foreslåede § 82.

Opregningen i § 82 er inddelt således, at § 82, nr. 1-2, angår gerningsmandens alder. § 82, nr. 3, vedrører overskridelse af grænserne for en objektiv straffrihedsgrund, f.eks. lovligt nødværge. § 82, nr. 4-11, retter sig mod omstændigheder ved gerningen eller gerningsmandens person henholdsvis under og efter gerningens foretagelse. § 82, nr. 12, vedrører betydningen af samtidig rettighedsfrakendelse mv. Endelig omhandler § 82, nr. 13-14, betydningen af sagsbehandlingstid og af den tid, der er gået, siden den strafbare handling blev foretaget.

Efter § 82, nr. 1, skal det i almindelighed indgå som formildende omstændighed, at gerningsmanden ikke var fyldt 18 år, da gerningen blev udført. Med denne bestemmelse videreføres § 84, stk. 1, nr. 2, 1. pkt., jf. § 80, og i et vist omfang § 91, der i øvrigt foreslås ophevet, sml. lovforslagets § 1, nr. 3. Det hidtil gældende forbud mod at idømme straf på mere end 8 års fængsel til personer, der var under 18 år på gerningstidspunktet, videreføres i § 33 om fængselsstraffens faste minimum og maksimum, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Efter § 82, nr. 2, skal det i almindelighed tillægges formildende virkning, at gerningsmanden (på domstidspunktet) har høj alder, når anvendelse af den sædvanlige straf er unødvendig eller skadelig. Udtrykket »høj alder« sigter ikke til en bestemt aldersgrænse. Er

gerningsmanden fyldt 65 år, vil der normalt være anledning til at overveje, om bestemmelsen kan bringes i anvendelse. At gerningsmanden har høj alder, er imidlertid ikke tilstrækkeligt. Det kræves videre, at sædvanlig straf er enten »unødvendig« eller »skadelig«. Om sædvanlig straf er unødvendig beror på en konkret vurdering, hvor hensynet til gerningsmandens høje alder skal afvejes over for hensynet til gennem straffastsættelsen at markere forbrydelsens strafværdighed. Denne afvejning kan efter omstændighederne føre til, at kravet om sædvanlig straf fastholdes. Straflempelse kan i så fald alene komme på tale, såfremt gerningsmandens høje alder bevirker, at anvendelse af den sædvanlige straf er »skadelig«. Er den sædvanlige straf en længerevarende fængselsstraf, vil der normalt være en formodning for, at denne betingelse er opfyldt. Også kortere fængselsstraffe kan efter omstændighederne være omfattet, f.eks. i tilfælde, hvor gerningsmanden lider af en fremskreden livstruende sygdom.

§ 82, nr. 2, tilsigter ikke at udelukke, at andre ligeværdige hensyn efter omstændighederne tillægges formildende betydning, f.eks. dårligt helbred i form af et svært fysisk handicap. Hensynet til ikke at svække eller forstyrre de psykiske funktioner vil efter omstændighederne kunne være omfattet af § 82, nr. 7 (»andre særlige oplysninger om gerningsmandens sindstilstand«).

I opregningen af formildende omstændigheder indgår i § 82, nr. 3, at gerningen grænser til at være omfattet af en straffrihedsgrund. Hermed sigtes til en objektiv straffrihedsgrund, f.eks. tilfælde, hvor gerningsmanden har overskredet grænserne for lovlig nødværge og lovlig nødret, jf. straffelovens §§ 13 og 14 samt 84, stk. 1, nr. 1. Som et andet eksempel kan peges på tilfælde, hvor betingelserne for at statuere straffrihed som følge af samtykke eller manglende retsstridighed i øvrigt ikke fuldt ud har været opfyldt, men omstændighederne dog taler for en mildere straf.

Efter den gældende bestemmelse i § 84, stk. 1, nr. 3, kan straffen nedsættes og under i øvrigt formildende omstændigheder bortfalde, når gerningsmanden har handlet i undskyldelig uvidenhed om eller misforståelse af retsregler, der forbyder eller påbyder handlingens foretagelse. De hensyn, som bestemmelsen bygger på, indgår ikke i den foreslåede § 82, nr. 3. Der henvises i stedet til den foreslåede § 82, nr. 4, og den foreslåede § 83.

Efter § 82, nr. 4, skal det i almindelighed indgå som formildende omstændighed, at gerningsmanden har handlet i undskyldelig uvidenhed om eller undskyldelig misforståelse af retsregler, der forbyder eller påby-